

unde s-ar duce, rușii fac parte pentru că vin cu lucruri serioase, realizate cu profesionalism. Ei au conștiința propriei valori; noi riscăm să o pierdem. Îmi amintesc de vremea când aveam în recuzită obiecte confiscate de la Palatul Regal. Am avut prilejul, de pildă, să joc într-unul din costumele Regelui Mihai. I-am acordat atenția cuvenită unui obiect de muzeu. Până când, într-o zi, cineva a intrat cu foarfece în el. Nu trebuie să se mai întâmple asemenea lucruri. Nu trebuie să mai aibă loc întâmplări de felul celor de la "Nottara". Pentru că teamă îmi este că o asemenea boală se ia. Însă vina o poartă și actualul ministru al Culturii, Ion Caramitru, care, atunci când se afla în opoziție, iubea actorii, se lupta pentru drepturile lor, ba chiar obținuse o majorare serioasă a salariilor... Numai că, îndată ce s-a văzut așezat în fotoliul

ministerial, a uitat de toate. Actorii o duc tot mai prost, teatrele riscă să se închidă, aud că o lege ceașistă - care prevede ca artiștii să fie trecuți din nou la grupa a doua de muncă - va fi reînviată. Pe urmă, a trecut majoritatea instituțiilor teatrale în custodia primăriilor, chipurile, pentru a fi mai bine oblăduite. La primărie suntem și uite ce se întâmplă, în inima Bucureștiului, cu un teatru ca "Nottara". Pentru că, este știut, în primărie nu se află oameni specializați în probleme culturale. Șaizeci și cinci de consilieri aparținând unor partide diferite au pe mână - printre atâtea altele - destinul teatrelor bucureștene, al bibliotecilor... Ce putem aștepta de la ei?!

Ați avut neîmpliniri?

Din fericire, ca actor, nu. Legate de directoratul meu, da. N-am putut să

duc totul până la capăt din cauza unor interese politice. Am renunțat, sperând că cei care vor veni după mine vor împlini ceea ce am început eu. Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat. Este teatrul în care trăiesc și mă întristează astfel de eșecuri. Am vrut să fiu director pentru că vedeam dinlăuntru ceea ce șchiopăta la un moment dat. Am dorit să îndrept măcar ce se mai putea. Și am încercat să fac asta de la ora șapte dimineața și până la șase seara. Numai că exact atunci când în teatru a început să se miște câte ceva, totul s-a frânt. Poate că dacă, în urma eforturilor mele, nu s-ar fi simțit nici o schimbare, aș mai fi fost director și azi; bineînțeles dacă m-ar mai fi interesat pe mine...

Marinela Țepuș

puncte de vedere

Zgomot și furie

Reșezarea gustului pentru teatru se produce accidentat și nu este exclus ca, în busculada creată de artiști, critici, manageri, sponsori, să se rătăcească sau să se distrugă obiectele în dispută: teatrul și publicul său. E inutil de făcut încă un inventar al nemulțumirilor exprimate mai mult sau mai puțin violent: ele sunt permanent prezente în presa cotidiană în grăbite formulări otrăvite, sunt analizate polemic în săptămânalele culturale și teoretizate în revistele serioase, care își dedică din când în când edițiile dramatismului problemelor teatrale.

Ca și în alte domenii ale vieții publice românești, prejudecățile țin adesea loc de judecăți, fiecare analizează pornește de la zero, negând orice îndreptățire intelectuală celor care s-ar încumeta să emită vreo rezervă, senzația e că nimeni nu citește pe nimeni, preocupat de propriile proiecte novatoare. Zgomotul înăbușă furia și mesajul se distinge cu greu. Tonul general este sumbru, catastrofa e inevitabilă dacă nu se acceptă repede ieșirea salvatoare, simplă, numai proștii și comuniștii n-o văd,

dar tocmai soluția lipsește. Se citează nume de autori dramatici sau de regizori reprezentativi pentru viitor, dar aceste liste par a fi făcute mai degrabă pe principiul lui Schindler, care voia să scape oameni de la moarte, decât pe cel al afinităților sau al valorii. Este evidentă existența unor grupuri în căutarea unei identități estetice: unele sunt în plin proces de coagulare pe baze mai mult sau mai puțin democratice (mai mulți artiști în căutarea a ceea ce-i unește în contestarea celorlalți), altele polarizează energiile în jurul creației unui artist, în dorința de a-l feri de eventualele șocuri ale contestării. Taberele sunt fluctuante și afilierile, imprecise: după cum a reieșit din câteva mese rotunde și răspunsuri la întrebări, publicate în revista "Scena" precum și în alte locuri, împărțiți în tabere, dar în același timp foarte singuri, combatanții sunt atât de dezamăgiți de "ceilați" încât nu le văd spectacolele și nu le citesc articolele.

Recentele conflicte publice din teatre își găsesc explicații diferite. În revista "22" (16-22 mai 2000), Marian Popescu crede că "sistemul stanislav-

skian a presupus, la vremea lui, ca și azi, în fostele țări comuniste, existența unui teatru de repertoriu, cu instituții subvenționate, cu actori angajați în principiu, până la pensie, cu personal tehnic suficient (...). Cultura succesului, nu o dată de tip triumfalist, cu care a fost aureolată perpetuu creația actoricească - și adesea pe merit - a devenit o sanctificare a modului de expresie artistică, și nu o competiție a valorilor. Sistemul teatrului de repertoriu nu permite o astfel de competiție. Și nici diversificarea ofertei culturale. El prezervă dreptul de «senior» al unui mare actor în teatrul său. Despre căutare experiment e vorba mult mai puțin. S-ar părea că acesta din urmă ar fi apanajul generațiilor mai tinere: ele, însă, parvin extrem de dificil la postura în care li s-ar permite acest lucru". La aceeași linie de demarcație între tineri și bătrâni ajunge, după ce a parcurs cu totul alt traseu, Cristina Modreanu în "Adevărul Literar și Artistic" (28 martie 2000): "Un microb monstruos pare să fi pus stăpânire pe generațiile mature sau aflate la sfârșitul carierei, generând o boală care s-ar traduce în regnul animal prin uciderea puilor abia născuți

pentru că hrana este insuficientă. Din păcate, fenomenul se petrece în mai multe locuri, a devenit simptomatică atitudinea distructivă a celor de la care tinerii așteaptă de obicei sfaturi, încurajări. Nu numai că ideea nobilei perechi maestru-discipol a căzut în derizoriu, dar adaptarea aceasta volens-nolens la «legea junglei» a dat tonul unei răfuiei jalnice cu propriul viitor".

Poate că sistemul lui Stanislavski și eternul conflict între generații să fie cauzele profunde ale tulburărilor, dar realitatea ne arată altceva: la Cluj, ca și la "Nottara", actorii revoltați și care au cerut demiterea directorilor sunt tineri și maturi, solidari cu regizorii din toate generațiile. Apelul în favoarea directorului de la "Nottara" este semnat de artiști importanți: dacă se va hotărî să renunțe la postul de pe Magheru (inclusiv spațiile comerciale), Rădescu ar avea schema completă a unui teatru cu consilieri, regizori și actori care să-și asigure și gloria și succesul financiar.

Chiar dacă acum, pentru un spectacol-două, tinerii actori se declară

mulțumiți de performanțele de grup, ei le percep ca pe o treaptă spre marile roluri ale teatrului de repertoriu. Inovația, atâta câtă e, nu este apanajul unei generații, mai ales că, după cum ei înșiși mărturisesc (vezi ancheta cu tinerii regizori din "Scena" nr. 5/2000) nu se simt solidari între ei și fiecare inovează pe cont propriu. De altfel, așa e și firesc: inovația e o problemă a talentului personal, nu a devotamentului de grup. Grupul ar trebui să acționeze pentru impunerea unor nume, a unor colective provizorii, a unor spectacole. Se știe ce putere au în lumea teatrului discuțiile informale, "zvonul" despre cutare sau cutare spectacol. N-am auzit pe nimeni, în ultimii ani, laudând, spontan, o creație a unui coleg – indiferent de vârstă; dacă întrebi, urmează o apreciere complezentă și privirea contrazice cuvintele. E greu de acceptat că de vină ar fi sistemul lui Stanislavski. Absența generozității este un derivat al deficitului de creativitate. Cum a dovedit-o sfida între critici, scindarea secției de critică și reunificarea rezultatelor ast-

fel obținute, detronarea unora și înscăunarea altora nu conferă nimă-nui autoritate sau competență. Nu am impresia că lupta se duce între forme ale teatrului viu cu instituții ale teatrului mort, ci între persoane care vor să rămână acolo unde sunt și cei care spun "Scoală-te tu, ca să mă așez eu!". S-ar putea ca aceștia din urmă să aibă dreptate și fiecare dintre ei, ca individ, să fie un iscusit manager al propriei estetici. Dar, dacă rezultatul acestei lupte va fi distrugerea instituțiilor teatrale, pierderea va fi irecuperabilă. Teatrele stabile, de repertoriu, nu sunt o născocire voluntaristă a propagandei comuniste, ele au apărut ca rezultat al urbanizării și modernizării industriale și reprezintă o aspirație pentru toți artiștii. Ceea ce este nou, alternativ, funcționează și atrage prin adăugare și comparație, nu prin eliminare. Ceea ce este inutil și depășit o să dispară de la sine. Nu este corect să te declari câștigător într-o competiție în care alergi de unul singur.

Magdalena Boiangiu

Sf flash

Patalamaua de scriitor

Mai acum vreo două luni, revista "Scena" i-a întrebat pe dramaturgi ce pășuri mai au. Ei, ca tot românul văitător, s-au plâns de una, de alta. Dintre acestea, redacția a reținut ca mai pregnantă ideea că autorii se plâng că nu-s jucați. Și i-a întrebat acum pe niște regizori și directori că de ce.

Cum era normal, nimeni n-a spus că nu citește, că a rămas cu lecturile în secolul XIX ori că abia alaltăieri i-a descoperit fascinat pe Freud sau Lawrence. Ei au zis că piesele sunt proaste. Răspuns abil, pentru că totdeauna va fi parțial adevărat. Se scriu (și uneori se promovează) și piese proaste. Așa cum se montează (și uneori se laudă în extaz) și spectacole proaste. În paranteză fie zis, unele spectacole sunt proaste și pentru că autorii și "jucătorii" lor nu prea citesc. Nu zic dramaturgie românească, dar nici alte genuri. Am avut ocazia să constat că informația oamenilor de teatru despre literatura actuală e absolut precară. De-aici, inactualitate și inadecvare.

Gâlceava asta va continua mereu. Nu se poate stinge într-un timp previzibil. Mai straniu a fost că, în ancheta cu pricina, un manager de teatru începe retoric: „Cine sunt acești dramaturgi? Cine le-a dat patalama de dra-

maturg?". Răspunsul e evident: nu cine i-a dat dumnealui patalama de manager, ci Altcineva. Care-ți dă, dar nu-ți bagă în traistă. Ceea ce, din poziție managerială, pare neinteresant.

Sigur, domnia sa, managerul, o fi reținut de la școală (care școală?) că Shakespeare și Corneille umblau cu patalama la teșcherea, semnată de regină sau rege. Iar Eugen Ionescu n-o avea, dar a căpătat-o de la Academia Franceză. Deci, dacă n-ai patalama, n-ai ce căuta în dramaturgie. Cum nimeni n-are, genul trebuie desființat prin omorîrea autorilor cu ciocanul. Mai zice domnul acela, probabil din cauza stresului intens din ultima vreme, că dacă un ins vrea să scrie o piesă, atunci să vină cu plecăciune la oamenii din teatru care au "ceferticat". Printre ei, îl enumeră și pe dramaturgul teatrului. Dar, mă întreb: acela (din teatru), față de cei de-afară, de unde are diplomă? Și parcă aud răspunsul: păi e simplu, a semnat-o chiar dom' șef și a vizat-o Primăria.

Așa e: fără aviz de la primărie nu poți fi în ziua de azi nici manager, nici dramaturg și nu intri aproape nicăieri. Numai la Rahova poți intra, la o adică, și fără patalama.

Horia Gârbea